

вити момент потреби повідомлення особі про підозру, що, в свою чергу, дозволить їй в повній мірі захистити свої права та законні інтереси.

***Науковий керівник:** завідувач кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, доцент Гловок Ірина Василівна.*

Могила В. С.

аспірант кафедри кримінального процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОГЛЯД ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ БЕЗ УХВАЛИ СЛІДЧОГО СУДДІ: ПИТАННЯ ЗАКОННОСТІ

Для формування сукупності доказів у кримінальному провадженні, яка буде достатньою для доведення обставин, передбачених ст. 91 КПК України, необхідне дотримання такого порядку проведення слідчих (розшукових) дій у житлі чи іншому володінні особи, який би у майбутньому не ставив під сумнів допустимість зібраних у досудовому розслідуванні доказів. Ряд питань у слідчій практиці виникає у зв'язку із юридичною підставою проведення огляду у житлі чи іншому володінні особи, особливо, якщо такий огляд проводиться до внесення відомостей до ЄРДР. Це буде характерно і для кримінально-процесуальної діяльності слідчих підрозділів Державного бюро розслідувань.

Частина 2 ст. 237 КПК України передбачає, що огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами цього Кодексу, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи, тобто, керуючись ч. 2 ст. 234 КПК України, проводиться на підставі ухвали слідчого судді місцевого загального суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування.

Разом з тим, зокрема, у ситуаціях, коли мова йде про необхідність провести огляд житла чи іншого володіння особи до внесення відомостей до ЄРДР, то, враховуючи вимоги ч. 3 ст. 234 КПК України щодо змісту клопотання, нескладно зрозуміти, що виконання цих вимог є нездійсненням для того, щоб отримати ухвалу слідчого судді для проведення огляду житла чи іншого володіння особи. Це обумовлено декількома факторами: по-перше, необхідністю оперативного проведення огляду до внесення відомостей до ЄРДР; по-друге, істотною

зміною вимог до клопотання про обшук. Відповідно, враховуючи різну природу цих слідчих (розшукових) дій, їх різний ступінь інтрузивності, є підстави стверджувати, що ст. 237 КПК України потребує викладення самостійних вимог до клопотання про огляд житла чи іншого володіння особи.

Альтернативним отриманню ухвали слідчого судді про огляд житла чи іншого володіння особи механізмом на практиці нерідко є проникнення до житла чи іншого володіння особи у порядку ст. 233 КПК України, що, у силу проблемних формулювань цієї норми, отримує різну судову оцінку при визначенні допустимості отриманих доказів. Наприклад, колегія суддів судової палати з розгляду кримінальних справ апеляційного суду Херсонської області вказала, що суд у вирокі, як на доказ вини обвинуваченого, послався на протокол огляду місця події, а саме домоволодіння по вул. Комсомольська, 11, під час якого в приміщенні на другому поверсі будинку виявлено на табуретці в обривку шпалери темно-зелену масу рослинного походження, а в гаражі у тумбочці газетний згорток з темно-зеленою аналогічною масою /а.п. 117-122/. В порушення вимог ст.ст. 233, 234, 237 КПК України даний огляд проведений без дозволу суду, слідчий з таким клопотанням до слідчого судді не звертався. Суд оцінив цей доказ як належний на підставі того, що дільничний увійшов до житла з дозволу власниці будинку — матері обвинуваченого. З таким доводом не можна погодитися, оскільки відповідно до вимог ст. 237 КПК України огляд житла чи іншого володіння особи, здійснюється згідно з правилами цього Кодексу, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи. А ст. 234 ч.2 КК України передбачає, що обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді. І наявність згоди на проникнення до житла особи, яка володіє цим житлом, згідно ст. 233 КПК України, не звільняє від обов'язку прокурора, слідчого звернутися з клопотанням про проведення обшуку чи огляду житла до слідчого судді (Доказ отриманий без дозволу слідчого судді на обшук житла є недопустимим і на нього неможливо посилається при ухваленні вироку, при цьому сам вирок підлягає скасуванню, а провадження закриттю (Апеляційний суд Херсонської області). — Режим доступу: http://protokol.com.ua/ua/sud_dokaz_otrimaniy_bez_dozvolu_slidchogo_suddi_na_obshuk_gitla_e_nedopustimim/). Ухвалою Колегії суддів судової палати з розгляду кримінальних справ Апеляційного суду Запорізької області вказано: колегія суддів погоджується з висновком суду на предмет того, що дозвіл слідчого судді (на що звертали увагу апелянти) як форма рішення про дозвіл на проникнення до житла чи іншого володіння особи з метою проведення огляду, є обов'язковим у випадку, коли власник добровільної згоди на проведення не надав. Як зазначалося вище один із власників житла надав

добровільну згоду на огляд приміщення (Ухвала Апеляційного суду Запорізької області від 15 січня 2018 року, Справа № 336/1667/16-к. — Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71676834>). В ухвалі Апеляційного суду Дніпропетровської області від 26.11.2013 р. відмічається, що «огляд місця події проведено з дотриманням положень ст.233 КПК України 2012 року за згодою близької родички загиблої, а саме матері загиблої (т.1 а.с.10), яка не заперечувала проти проведення огляду АДРЕСА_1, яка належить її дочці ОСОБА_9, а тому вважати вказаний доказ недопустимим... підстав немає» (Ухвала Апеляційного суду Дніпропетровської області від 26 листопада 2013 року, провадження № 11/774/694/13. — Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/35990813>). В Ухвалі колегії суддів судової палати у кримінальних справах Апеляційного суду Львівської області від 25 вересня 2015 року зазначено, що «Проникнення до житла проводилося без ухвали слідчого судді, однак за згоди особи, яка ним володіла і не заперечувала з приводу проведення огляду, при цьому, права нікого не були порушені. Власнику житла ОСОБА_5 було роз'яснено його права відповідно до ч. 1, 2 ст. 56, ст. 57 КПК України, останній підписав протокол огляду місця події без будь-яких заперечень чи зауважень (а.с. 16-19 Т. 1)» (Ухвала Апеляційного суду Львівської області від 25 вересня 2015 р., справа № 438/119/15-к. — Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/51725294>).

На доктринальному рівні також єдності тлумачення немає. Як зазначає Л. М. Лобойко, для реалізації засади недоторканності житла чи іншого володіння особи добровільна згода власника є рівноцінною з ухвалою слідчого судді підставою для проникнення до житла за відсутності обставин, які свідчать про наявність невідкладних випадків. За наявності таких випадків згода власника для виникнення у слідчого, прокурора права увійти до житла на підставі частини 3 статті 233 КПК не має значення. Відтак, «за добровільною згодою власника» означає не «до постановлення ухвали слідчого судді з наступним (після проникнення) можливим її ухваленням», а «замість ухвали слідчого судді». Положення частини 1 статті 233 КПК, є абсолютно визначеними і не пов'язані з положеннями частини 3 статті 233 КПК. Якби законодавець мав намір запровадити наступний судовий контроль за проникненням до житла за добровільною згодою власника житла, то, очевидно, що положення про проникнення за згодою власника містилося би не в частині 1, а в частині 3 статті 233 КПК (Лобойко Л. М. Щодо доцільності наступного судового контролю за проникненням до житла на підставі добровільної згоди його власника / Л. М. Лобойко // Європейська інтеграція в контексті сучасної геополітики : зб. наук. ст. за матеріалами наук. конф., м. Харків, 24 трав. 2016 р. — Харків, 2016. — С. 175-176).

На думку О. О. Торбаса, незважаючи на наявність невідкладних випадків чи на наявність добровільної згоди власника житла, слідчий зобов'язаний після проведення огляду звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді. (Торбас О. О. Чи потребується ухвала слідчого судді для проведення огляду житла-місця події за наявності добровільної згоди власника? / О. О. Торбас // Принципи та стандарти змагального кримінального процесу на досудовому провадженні : матеріали Всеукр. наук-практ. конф. (м. Дніпро, 7 груд. 2016 р.). — Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. — С. 192).

І. В. Вегера-Іжевська, розвиваючи наукову позицію І. В. Гловюк (Гловюк І. В. Стаття 233 КПК України: питання практичної реалізації // Молодий вчений. — 2015. — № 2, ч. 1. С. 216–219), пише, що в інших випадках проведення огляду (за винятком невідкладних та огляду місця події) наявність згоди особи має бути достатньою підставою проведення огляду житла чи іншого володіння. Це зумовлено двома чинниками. По-перше, на відміну від обшуку, за своєю правовою природою огляд не є процесуальною дією, яка істотно обмежує права особи; по-друге, як уже зазначалося, у ч. 5 ст. 240 КПК законодавець передбачив цю підставу (добровільна згода особи) для проведення у житлі чи іншому володінні слідчого експерименту (Вегера-Іжевська І. В. Забезпечення права на недоторканність житла чи іншого володіння особи в кримінальному провадженні: дис. канд. юрид. наук: 12.00.09 / Вегера-Іжевська Ірина Володимирівна. — Харків, 2018. — С. 71). Це свідчить про необхідність вирішення цієї проблеми на нормативному рівні. Але у даному випадку є можливим застосування виділеного нами раніше консенсуального правового режиму проникнення до житла чи іншого володіння особи, який дає можливість проникнути до житла чи іншого володіння особи за згодою володільця та проводити там усі передбачені главою 20 КПК України слідчі (розшукові) дії (Могила В. С. Судова оцінка застосування статті 233 КПК України у судовій практиці // Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г. О. Ульянова. — Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. — С. 369).

Таким чином, враховуючи положення ст. 233 КПК України і генеральний характер проникнення до житла чи іншого володіння особи стосовно усіх слідчих (розшукових) дій, слід визнати законним проведення огляду житла чи іншого володіння особи за згодою володільця, а у випадку вчинення злочину щодо нього — його близьких родичів, а отримані докази, при дотримання інших критеріїв їх допустимості — допустимими. При цьому для виключення суперечливого тлумачення відповідних норм КПК України сторонами кримінального

провадження, слідчими суддями та судами слід прописати у ст. 237 КПК України окремо консенсуальний режим проникнення до житла чи іншого володіння особи для проведення його огляду.

***Науковий керівник:** завідувач кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, доцент Гловок Ірина Василівна.*

Кос'яненко С. О.

студент 4-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

Шишацька Ю. О.

студентка 4-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Останнє десятиріччя в нашій країні можна охарактеризувати як період активного реформування правоохоронної діяльності. У зв'язку із прогресивним ростом злочинності та розвитком новітніх технологій, проводиться дослідження цих явищ, повна зміна законодавчої нормативно-правової бази та створення нових процесуальних органів.

Більш того, громадянське суспільство останнім часом почало приділяти окрему увагу злочинам, що вчинені вищими посадовими та службовими особами. Саме в такі часи підвищеної уваги до цього, 12 листопада 2015 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про Державне бюро розслідувань», який визначає правові основи організації та діяльності Державного бюро розслідувань.

Таким чином, в Україні з'явився абсолютно новий правоохоронний орган, створення якого передбачено зобов'язаннями при вступі до Ради Європи та є частиною коаліційної угоди між парламентськими партіями Верховної Ради України VIII скликання. Місія Державного бюро розслідувань (далі — ДБР) — встановлення справедливості у суспільстві шляхом незалежного, всебічного розслідування злочинів задля притягнення винних до встановленої Законом відповідальності, незважаючи на їх посади, зв'язки та ресурси (Урядовий портал. Про Державне бюро. [Електронний ресурс]. — Режим